

גוט שבת GutSábész

22. évfolyam 43. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:09 • ג' מנחם אב תש"פ • 2020. 7. 24. • פרשת דברים • Szombat kimenetele: 21:23

Kezdődik a kilenc gyásznapi

A Szentély pusztulására emlékeztető háromhetes gyászünnep utolsó szakaszához értünk. Ebben a másfél hétben (áv hó 1-től 9-ig, idén július 22-től 30-ig) elmélyül a gyász: nem eszünk húst, nem fürdözünk, nem tartunk esküvőt. Emlékezünk a veszteségünkre, a Jeruzsálemi Szentélyekre – hiszen mindkettőnek ugyanazon a napon kellett elpusztulnia, év hónap 9-én.

A jeruzsálemi Siratófal, héberül a Kotel, vagy Kotel Hámaárávi (Nyugati Fal) évszázadok óta központi szerepet játszik a zsidó gondolkodásban. A Fal, mely ma zsinagógaként szolgál, és napi 24 órán át látogatható az év bármely napján, nem is olyan régen még csak csupán kivételes esetekben elérhető álmokként szerepelt a zsidók tudatában.

A XVI. században Nagy Szulejmán szultán megerősítette Je-

ruzsálem falait, és engedélyt adott a zsidóknak arra, hogy a Siratófalnál imádkozzanak. Akkoriban keskeny tér szolgált csupán az imádkozásra, melyet egy, a Falal párhuzamos fal zárt le. A teret a környező házak muszlim lakosai gyakran használták személtelrakónak, hogy kellemetlenséget okozzanak az oda látogató zsidóknak. 1928-ban a súlyos konfliktus miatt a súlyos ellenségeskedés, melyet véres merényletek sora követett, számtalan zsidó halálát okozta.

Az imádkozásra vonatkozó jogot 1930-ban a Nemzetek Ligája megerősítette, ám korlátozta a helyszínrre vihető, vallásos vonatkozású tárgyak listáját, és megtiltotta a sófárfúvást is. 1948-ban, Izrael függetlenségi háborújában a jeruzsálemi óvárost a Jordán Légiónak katonái szállták meg. A zsidó lakosságot elűzték, a zsinagógákat lerombolták. A Sirá-

tófal 19 éven keresztül elérhetlenné vált a zsidók számára.

Az óvárost végül 1967. június 7-én, a hatnapos háború harmadik napján szabadították fel az izraeli hadsereg katonái. Ekkor rombolták le a Kotel előtti teret sűrűn benépesítő házakat, és nyitottak lehetőséget arra, hogy néhány tucat ember helyett százazrek imádkozhassanak a Fal körzetében. Néhány héttel a Kotel visszaszerzése után, Sávuoctkor, a tóraadás ünnepén, mintegy negyed millió zsidó gyűlt oda ünnepelni.

Ha még több érdekességet szeretne megtudni a Siratófalról, kövesse a zsido.com-on olvasható sorozatunkat, melynek eddigi megjelent részeiből a Fal történetén kívül a köveivel, az élővilágával, valamint a kövei között megbúvó kívánság-cédulákkal is megismerkedhetnek.

Rögzítették Keleti Ágnes élettörténetét

A Holokauszt Kutatási és Oktatási Központ a múlt héten is közel 30 túlélő és életmentő történetét dokumentálta. A sok megható élettörténet között kiemelkedő volt az örökké jókedvű Keleti Ágnesé, a Nemzet Sportolójáé. A Központ munkatársainak nagy öröm volt az ötszörös olimpiai bajnok tornász látogatása és a közös munkával töltött délután.

Nyári napközis tábor Budapesten

A tábor a járványügyi előírások szigorú betartásával valósítjuk meg.

Továbbra is lehet jelentkezni A Sun&Fun&Junior táborba, 2-15 év közötti gyerekeknek. Egy tetszőleges hét ára: 50.000 forint

Augusztus hónap (4 hét) ára:
150.000 forint

Testvéreknek 10% kedvezmény a tábor árából!

A tábor időtartama:

2020. 07. 20 – 2020. 08. 28.

Helyszín: Maimonidész Gimnázium (1036 Budapest, Tímár utca 16.)

Hétfőtől-csütörtökig: 8.30-16.30; pénteken: 8.30-15.30

A Sun&Fun&Junior mentora Köves Dvora.

Jelentkezni e-mailben lehet:
sunandfun@zsido.com

Hetizsakasz

A Tóra ismétlése

Hetizsakaszunk – *Dvárim* (5Mózes 1:1–3:22.) – Mózes ötödik könyvének első szakasza, melyben az elbúcsúzó népzézér visszpillantó tükröt tart a nép elé, felemlíti az elmúlt negyven évben történeteket, és figyelmezteti a népet a

Tóra és parancsolatai betartásának fontosságára. Ez a szakasz mindig a tisá böáv előtti szombaton kerül felolvasásra, amit Sábát Cházonnak hívnak, a felolvasott Háftára révén, ami *Cházon Jesájáhu* (Jesájá Vizioja).

Zsidó híradó

Megjelent az *Egység* magazin legújabb száma

Az *Egység* magazin 132. számában Izraelbe utazunk: A Szentfölddel, a Szentéllyel és az izraeli temetkezéssel foglalkozunk. A Hohmecoló rovat cikkeiből megismerhetjük a Frigyláda útját éppúgy, mint a Siratófal egyedi flóráját és faunáját. Jiddiskájt rovatunkban egy aktuális, mégis évezredes témát járunk körül: miért igyekeznek a zsidók Izrael földjébe temetkezni, és mik a háláchikus előírások a koronavírus-járvány idején ezzel kapcsolatban? Mispóche rovatunkban ugyancsak Izraelt és a Siratófalat idézzük meg.

A Jiddiskájt rovatban többek között egy Köves Slomó rabbal készült beszélgetést olvashatnak, aki arról beszélt, milyen infrastrukturális fejlődés zajlott az elmúlt évtizedekben a zsidó közösségen belül és hogy mi a következő évtized kihívása. Véleménye szerint most a már kész infrastruktúra feltöltésére van szükség, melyhez a kisközösségek kialakítását tűzték ki célul: „Ta-

pasztalatai szerint körülbelül 100-150 fő a rendszeres közösségi lét ideális köre. Ezért van az, hogy a 4-5 ezer fős zsinagógák nem szoktak működni, mert ott a személyes részvétel súlya elvész. Mindenki oda szeret közösségbe járni, ahol ki tudja magát fejezni, ahol adni tud valamit, ahol figyelembe veszik. Röviden: ahol azt érezheti, hogy szükség van a jelenlétére.”

Mózes végrendelete

Ha előre megtervezhetnéd, hogy mik legyenek a haláloed előtti utolsó szavaid, melyek lennének azok?

Kertelnél, körülírnál, megelégednél pár elhadart szóval vagy vennéd az időt és fáradságot, hogy valami jelentőségteljeset fogalmaznál meg?

Egyszer mondanád el vagy többször is elismélnéd utolsó közlendőidet?

Mózes tudta, hogy nemsokára meg kell halnia. Isten már jó előre közölte vele, hogy népet felkészítse a minél simább és zökkenőmentesebb átállásra és hogy legyen idejük megemészteni utolsó üzenetét. Beszédét minden egyes zsidó meghallgatta...

Mózes beszélt, s mikor befejezte, újra elmondta, csak most egy másik nyelven. Ezt követően egy harmadik nyelven is elisméltte mondandóját. Ezt egészen addig folytatta, míg hetven nyelven el nem mondta. Vajon miért tett így?

Mi készíthette arra, hogy üzenetét valamennyi olyan nyelven elmondja, amin emberek beszélnek egymáshoz? Az őt hallgató zsidók mindegyike értette a hébert, így nem valószínű, hogy bármelyiküknek is hi-

ányzott volna, hogy azt egy másik – sőt, további hatvankilenc – nyelven is meghallgassa.

Időnként kihívást jelent újra és újra igazolni a Tóra „jogát” ahhoz, hogy az a modern kor zsidójának az életét is szabályozza. Felgyorsult, elképesztő iramban változó társadalmunkban sokan gondolják úgy, hogy bármi hasonlóság köztünk és még nomadizáló eleink között csupán a véletlen egybeesésnek a műve. Sok zsidóban merül fel a kérdés: miért engedjem, hogy a mózesi törvények irányítsák az életemet, annak valamennyi furcsa rituális szokásával és különös étkezési törvényével?

Amikor Mózes elmondta beszédét, nemcsak az őt akkor körülvevő néphez szólt, de hozzánk is, a jelen kor emberéhez. Üzenetét minden nyelven elisméltte, ezzel is hangsúlyozva, hogy annak igazsága örök: mindenhol és mindenkor. Élünk bármelyik országban, beszéljük bármelyik nyelvet is, igazi anyanyelvünk mindig is a Tóra lesz, aminek szövegét Mózes nekünk mondta el, személyesen.

Kovács Jichak rabbinövendék írása Elisha Greenbaum írása nyomán.

Jelentkezés
06 1 268 0183
posta@zsidoo.com
www.zstsz.hu

ZSTZ
ZSIDÓ TUDOMÁNYOK
SZABADEGYETEME
08.17 – 08.28.

Imaidők a következő hétre (július 25-31.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetizsakasz-tanulás;
9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;
20.00 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek:

8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök:

20.10 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 18.30 **Mire jó a halottak feltámadása?**
(Oberlander Báruch rabbi előadása);
19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetizsakasz
a kabbala tükrében
10.00 Reggeli ima,
majd *Kidus*

Hétfő-péntek:

6.30 Reggeli ima
7.30 *Dáf jomi*
(napi Talmudtanulás)
Péntek: 19.00 Tanulás
19.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)
Szombat:
9.30 Reggeli tanulás
10.00 Reggeli ima,
majd *Kidus*

Péntek:

18.30 Tanulás;
Faith Áser rabbi
előadása;
19.30 Szombat-
fogadás, majd *Kidus*

Zsilip Zsinagóga (XIII., Újpesti rakpart 1.)

Szombat: 9.30 Reggeli tanulás
(zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 18.00 Tanulás
19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Cháj Galéria

(Szentendre, Pátriárka u. 6.)
Szombat: 9.30 Reggeli tanulás
(*Tánjá*)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 19.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

A váratlan áldás

1936-ban születtem az ukrajnai Dnyepetrovroszkban (korábban: Jekatyerinoszláv), a Lubavicsi Rebbe édesapjának, Lévi Jiccháknak rabbinak a szülővárosában. Sajnos sohasem találkoztam vele, mert még csak három éves voltam, amikor letartóztatták és Kazahsztánba száműzték. A szovjet hatóságok azért üldözték, mert Tórát tanított a zsidóknak.

A második világháború után édesanyámmal egy németországi menekülttáborba szöktünk. Apám a Vörös Hadsereg tagjaként esett el a fronton. Tíz éves koromban egy Angliában élő rokonukhoz költöztem, és a gateshead-i, valamint a manchesteri jesivában tanultam. Ezt követően kitanultam az ékszerész szakmát és Londonban telepedtem le. Bár vallásos életet éltem, erős hiányérzetem volt. Chászid filozófiát kezdtem tanulni egy lubavicsi rabbival, aki sokat mesélt a Rebbéről is.

1962-ben egy szervezett csoport tagjaként New Yorkba utaztam, hogy a Rebbével találkozhassam. Ez volt az első alkalom, hogy személyesen láthattam a Rebbét, és rögtön azt éreztem, hogy ez a fajta kapcsolat hiányzott eddig az életemből.

Egy másik találkozónk során így fordult hozzám: „Vigyen magával innen fizikai és szellemi út-ralalót is!”. Én ezt válaszoltam: „Én inkább a Rebbét vinném magammal!”. Mire a Rebbe: „Ha spiritualitást visz magával innen,

az olyan, mintha engem is magával vinne. Ha pedig magával visz engem, akkor használjon jó dolgokra!”.

Valamivel később, egy New York-i utam során elfogadtam egy manhattani cég megbízását, és ékszereket kezdtem tervezni

Hirschel Pekkar Brooklynban élő ezüstműves.

Az interjú 2012-ben készült.

a számukra. Egy idő múlva azt éreztem, hogy túl sok energiát fordítok a pénzkeresésre. Ezért, amikor ismét ellátogattam a Rebbéhez, nekiadtam az összes pénzt. A Rebbe elmosolyodott, majd kivett egy százdollárost a kötegből és így szólt: „Mivel ez a pénz az enyém, azt teszek vele, amit csak akarok. Azt kérem, hogy a következő módon költse el: mivel egyébként is szokása ajándékot vinni a feleségnek, most is tegye ezt. A visszajáróból pedig vegyen zsidó témájú könyveket a gyerekeknek”.

A feleségemmel kapcsolatban két drámai történetet is szeretnék megosztani. 1962-ben erős hasi fájdalomra panaszkodott. A vizsgálat kiderítette, hogy epe-

köve van. Az orvosok operációt sürgettek. Azt mondták, ha valaki mást javasolna, ne higgyek neki. Így tehát előjegyezték a műtétre. A feleségem elég ideges volt, ezért levélben kérte a Rebbe áldását a beavatkozáshoz. Válasz azonban nem érkezett.

szűntek a panaszai. Az operációt végül nem kellett elvégezni.

1965-ben a feleségem nagyon rosszul lett. Mentőt kellett hozzá hívni. A kórházban jobban lett, és néhány nap múlva haza is engedték. Mivel a szombatot bent töltötte, egy barátomnál vendégeskedtünk. Amikor hazaértem, egy levél várt a Rebbétől. Nem hívtam korábban a Rebbét, hogy az áldását kérjem a feleségem gyógyulása érdekében, ezért igencsak meglepett, ami a levélben állt: „Amikor e sorokat olvassa, reményeim szerint az, aki isteni áldásra szorul az egészsége miatt, már meggyógyult. Ez esetben fontos, hogy mindent megtegyenek, amit a természetes felépülés megkíván, egy orvos irányítása és felügyelete alatt, ami lehetővé teszi Isten áldásának fogadását, ahogy írva van (5Mózes 15:10.): „És Isten megáld mindenben, amit teszel”.

Éppen akkor kaptam a hírt, hogy a feleségem jobban lett és hazajöhet a kórházból. Azon ámultam el a leginkább, hogy a Rebbe még azelőtt adta fel New Yorkban a levelet, hogy a feleségem rosszul lett volna. Huszonöt nappal korábban ütötték rá a pecsétet. Honnan tudta a Rebbe előre, hogy mi fog történni?

Hirschel Pekkar

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Facebook Tanház Virtuális Bét Midrás

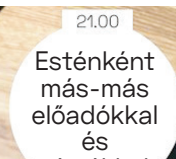
A zido.com Facebook-oldalán élően.

Oberlander Báruch

Megyeri Jonatán

Esténként más-más előadókkal és témákkal

Vasárnap: A jeruzsálemi Szentély rejtelméről (3)
Hétfő: Zohár, a Kabbala alapkönyve tanulmányozása
Kedd: Hászid történetek és mesék
Szerda: Kérdezd a rabbit!
Csütörtök: A Szentély lerombolása a Midrás és a Kabbala tükrében

A zsidó filozófia alapjai

Kóser konyha

Saksuka

Párve, gluténmentes

1 nagy hagyma

2 gerezd fokhagyma

2 ek. étolaj

4 piros vagy sárga

kaliforniai paprika

6 nagy paradicsom

Néhány szelet erős paprika

(opcionális)

Pirospaprika, só, bors és örölt

koriander, ízlés szerint

4 tojás

A hagymát és a fokhagymát megtisztítjuk, apróra kockázzuk, és egy mély, vastag aljú edényben a felforrósított olajon megfuttatjuk. A tűzről lehúzáva hozzáadjuk a piros paprikát, majd a felkockázott paradicsomot és paprikát is. Ha a paradicsomot héja nélkül szereti a család, akkor felkockázás előtt ejtsünk X alakú bevágást a tetején, és néhány percet tegyük forró vízbe, így könnyen le tudjuk húzni a héját. Sóval, borssal, örölt korianderrel ízesítjük, és 30 percig kis lángon főzzük, szükség esetén pótoljuk az elpárolgott folyadékot, attól függően, hogy sűrűbb, vagy inkább több lével rendelkező saksukát szeretnénk kapni. A tojásokat egyenként tiszta pohárba ütjük, hogy meggyőződjünk, nincs-e bennük vércsepp, majd óvatosan a zöldségekre engedjük, anélkül, hogy kipukkanna a sárgájuk. Letakarva, néhány perc alatt megfőzzük a tojásokat is, és friss kenyérral vagy pitával, még forrón tálaljuk az ételt.

Az Egység 132. számának Gasztronómia rovatából.

Nöfilát ápájim – Részleges leborulás a Tóraszekrénytől távol

Múlt heti témánkat folytatva, melyben a szabad ég alatti imádkozás különlegességeit kezdtük el vizsgálni, most egy, a hétköznapi ima kapcsán felmerülő kérdést tekintünk át.

Az *Ámidá* után minden nap *Táchánunt*, bűnbánó könyörgést mondunk, majd utána folytatjuk a 6. zoltárral (*Sámuel imája – Zsidó imakönyv* 70–71., 79. oldal). Ehhez előírás szerint ráhajtjuk fejünket a jobb karunkra (*nöfilát ápájim*) és úgy mondjuk a zoltárfejezetet, ami a leborulás egy részleges változata.

RöMÁ: csak a Tóra jelenlétében borulunk le

A RöMÁ (*Sulchán áruch* OC 131:2.) idézi azt a szokást, hogy csak akkor borulunk le ilyen módon, ha egy helyiségben tartózkodunk egy Tórával. Ennek alátámasztásul egy bibliai verset idéz: „És megszaggatta Józsuá a ruháit és arcával a földre borult az Örökévaló ládája előtt...” (*Jósuá* 7:6.), ami arra utal, hogy azért borulhatott le, mert ott volt előtte a frigyszekrény. Olyan esetben tehát, ahol nincs előttünk Tóra, nem lehet leborulni, így ilyen esetben felemelt fejfel mondjuk a *Táchánunt*.

A zsinagóga udvara

Felmerült a kérdés, hogy mi a helyzet a zsinagóga előtt levő udvaron tartott ima során.

A *Sulchán áruch* szerint (uo.) a zsinagóga udvara a zsinagóga részének számít, ha nyitva van az őket közvetlenül összekötő kapu. Esetünkben tehát a *Táchánunt* lehet a részleges leborulás pozíciójában imádkozni, csak nyitva kell hozzá hagyni a bejárati kaput.

A távollévők is a közösség részei

Azok, akik otthon imádkoznak, abban az időben, amikor a kö-

zösség imádkozik a zsinagó-gában, szintén leborulhatnak, „mert olyannak számít, mintha velük együtt imádkozna, hiszen még egy vasfüggöny se tudja elválasztani a zsidókat az Égi atyánktól” (*RSZ SÁ* uo. 3.), amennyiben a zsinagó-gában megvan a *minjen*. Ezért azok, akik együtt imádkoznak velünk zoomon a virtuális Vasváriban, ugyancsak leborulhatnak.

A Rebbe szokása

Egyesek az alábbi történetből azt a véleményt szűrik le, hogy a Lubavicsi Rebbe nem ezt a hagyományt követte, hanem azt kabbalisztikus szokást, miszerint mindenhol lehet leborulni (lásd *Káf háchájim* 131:40.; *Ávodát Efrájim* 1. kötet 143–146. oldal). Egyszer későn indult vissza a temetőből az apósa sírjánál tett látogatásról, ezért megállt egy haszid tulajdonban levő nyomdánál imádkozni. Ekkor lehajtottá fejét a *Táchánunnal* a részleges leborulás pozíciójába (lásd *Hitkásrut* folyóirat 146. szám 15–16. oldal).

Szerkesztő, *Steiner Zsófia* azonban felhívta rá a figyelme-et, hogy ez jelentheti azt is, hogy a Rebbe tudta, hogy vele egy időben a zsinagó-gájában *minjenben* imádkoznak *minchát* a haszidok, és ezért „csatlakozhatott” hozzájuk (lásd *Hitkásrut* uo.

633. szám 17–18. oldal). Azonban az is lehet, hogy elfogadta azt a harmadik nézetet, ami a fenti két vélemény közötti kompromisszumnak számít, miszerint ott is le lehet borulni, ahol állandó jelleggel vannak zsidó könyvek (lásd *Ávodát Efrájim* uo. 165–169. oldal).

A kabbalisztikus vélemény az elfogadott

Amikor még az iskolaudvaron imádkoztunk, ahol helyben nem volt Tóraszekrény és nem volt zsinagó-gai *minjen*, akikhez kapcsolódhattunk volna, akkor az első vélemény szerint nem tudtunk részlegesen leborulni a *Táchánun* alatt. Az sem segített volna, ha a harmadik kompromisszumos véleményre hagyatkozunk, hisz az épületben voltak állandó jelleggel zsidó könyvek, de sem az udvaron, sem a tornateremben, ahova esős időben behúzódtunk, nem tárolnak ilyesmit. Vagyis a fent említettek közül az első és harmadik vélemény is kizárta, hogy a részleges leborulással imádkozunk. Utólag azonban beszéltem mesteremmel, Gávriél Zinner rabbival a kérdésről, aki szerint az elterjedt szokás a kabbalisztikus vélemény, vagyis mindig leborulunk még ott is, ahol se Tóratekercs nincs és még zsidó könyvek sincsenek.

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch** rabbi
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina**,
Dénes Anna, **Kovács Jichák**, **Molnár Zsófia**
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

